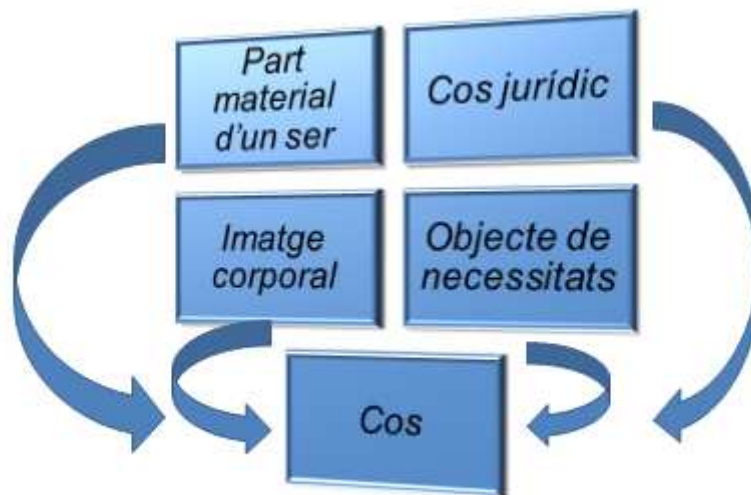

1.-Cos (◇) psicoanàlisi

Des de la psicoanàlisi diem que el cos és el lloc del patiment i del gaudi. Però a què ens referim al dir cos? Què hi ha en quant a la relació típica del cos i la ment?

Quan llegim “cos” podem pensar en varies accepcions: la part material d'un ser, com a “cos jurídic”, com “l'esquema corporal” dels psicòlegs, com a “organisme”, des de l'òptica mèdica. Als efectes clínics no ens interessa el cos biològic, mèdic, ni l'esquema psicològic. Pel contrari el nostre interès s'encamina cap a la relació del cos amb l'Altre, encarnat inicialment per la mare; la qual mentre que calma les necessitats va marcant i codificant els missatges del nen produint un efecte constitutiu sense precedents en ell.

Aquesta relació fa la travessia d'organisme a cos erogen, gran superfície topològica on s'aniran inscrivint els significants de l'Altre.

L'estadi del mirall ens il·lustra sobre la unitat de la imatge en front del cos fragmentat i ens allunya de la idea reduccionista del concepte d'anatomia.

És així que considerem el cos com a una construcció, com a una inscripció de significants provinents de l'Altre, l'entrevessament de la paraula sobre la carn.

“El hombre no piensa con su alma, como lo imagina el filósofo. Piensa porque una estructura la del lenguaje – la palabra lo implica – porque una estructura recorta su cuerpo y nada tiene que ver con la anatomía. Testigo la histérica”.¹

¹ Lacan, J., *Televisión* (pp. 16-17).

Aquest testimoni (la histèria) ens va ensenyar el camí allunyat del discurs científic, del cos biològic, diferenciant clarament que enfront de l'instint està la pulsó, que aquest cos és un cos sexual.

Tant la sexualitat com la mort, són prerrogatives humanes, fora del regne animal, i totes dues necessiten d'un cos per a que la nostra història es pugui escriure.

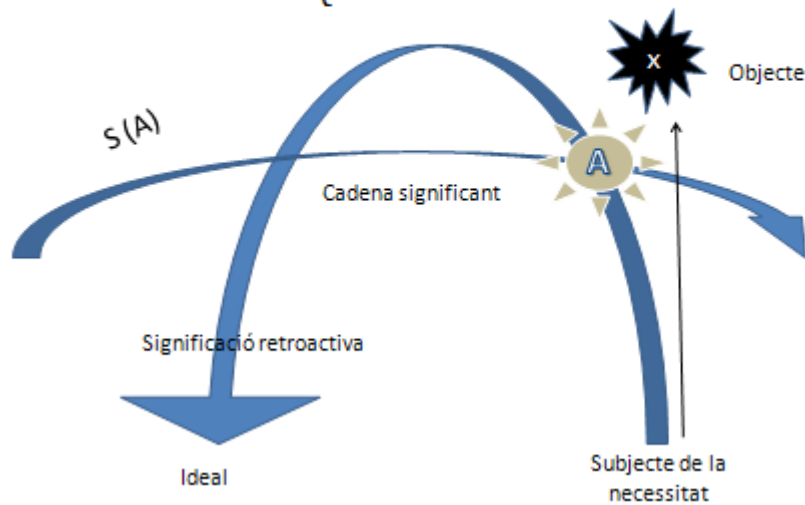

La psicoanàlisi escolta un cos que resta travessat per una sexualitat que l'organitza i que necessita un temps de construcció. Això és el punt d'arribada i és un acte complex sobre el que no hi ha saber com la resta de disciplines s'esforcen en pregonar (medicina, sexologia, psicologia...)

Sí que hi ha un saber sobre l'objecte de la necessitat, en l'ordre de la necessitat, però en el subjecte l'objecte és arbitrari, contingent i la sexualitat és un saber en falta. Per tant no és el discurs reiterant de la sexologia, manifestant que sap sobre el sexe. El que sí sabem és que el símptoma s'instal·la en el cos i ha de ser escoltat (no classificat). Dins d'aquest cos es troba un magatzem de gaudi que cal interpretar. Gaudi és la relació mateixa del ser parlant amb el seu cos. Per a gaudir cal un cos²

² Lacan, J., *El saber del psicoanalista* 4-11-71 (inèdit).

El desig: més enllà de la necessitat i
més aquí de la demanda.

1.1.- “Lalengua”: Parlar un altre llenguatge que s’inscriu en el cos.

A l’igual que amb el cos, arribem a qüestionar-nos què és parlar pels diferents professionals: el metge, el poeta, l’antropòleg, el psicoanalista...?

Parlar del cos des del punt de vista de la psicoanàlisi, significa anar irremissiblement a presentar la figura de la histèrica, ella ha estret el fenomen convertint de la seva hipoteca mèdica per a crear un cos nou. La histèrica ha convertit el gaudi en patiment corporal. És per ella que sabem que les representacions (*Vorstellung*) aniran a inscriure’s en el cos. Gràcies a la histèria entenem que l’univers simbòlic crea un cos pulsional que s’expressa a través del símptoma, com a formació significat. Lacan dirà “*El cos com a regal del llenguatge*”.

La histèrica fa parlar el seu cos que gaudeix..., provoca al saber de la ciència y la fa funcionar, posa a treballar a l’amo metge i inventa la psicoanàlisi com a cura per la paraula, que s’encarna i posa límits al gaudi, prohibint la satisfacció.

Sabem que els animals es comuniquen perquè no tenen paraules, de fet l’objecte en ells remet a una necessitat. Pel contrari, nosaltres, els subjectes perquè parlem ja no podem comunicar-nos.

Per a que un subjecte tingui un cos cal construir-lo, gràcies a l’Altre, la mare. El subjecte no és per sí mateix un cos. Això vol dir que l’*infans*, el nen prematur biològicament parlant, no té un cos, tan sols en té un òrgan biològic; el cos s’ha d’adquirir en la relació amb l’Altre.

El cos és una superfície psíquica on aniran a inscriure’s significants, lletres. El llenguatge està present prèviament; algú l’(A) ha d’inscriure’l. L’(A) és el lloc previ a qualsevol subjecte. Escriure és quelcom de l’ordre de la lletra, la lletra (*a*), l’únic invent de Lacan.

Però quan parlem de llenguatge, hem de precisar que aquest no existeix en el dispositiu, no existeix la *Lingüística*, existeix La *Lingü(h)istèria*... (que s’escolti

la histèria) Per això diem que existeix *Lalengua* que és prioritària al naixement del cos produït per l'Altre (*Tresor dels significants*). Amb l'arribada de *Lalengua*, entrarà la mort dins l'organisme. Això passa quan l'òrgan es transforma en un cos. La lletra mata:

“Vamos viviendo la muerte y muriendo la vida” (Heidegger)

Lacan fa servir un neologisme:

**CORPSE (Cadàver) i CORPS (cos)
CORPSISTÈNCIA.**

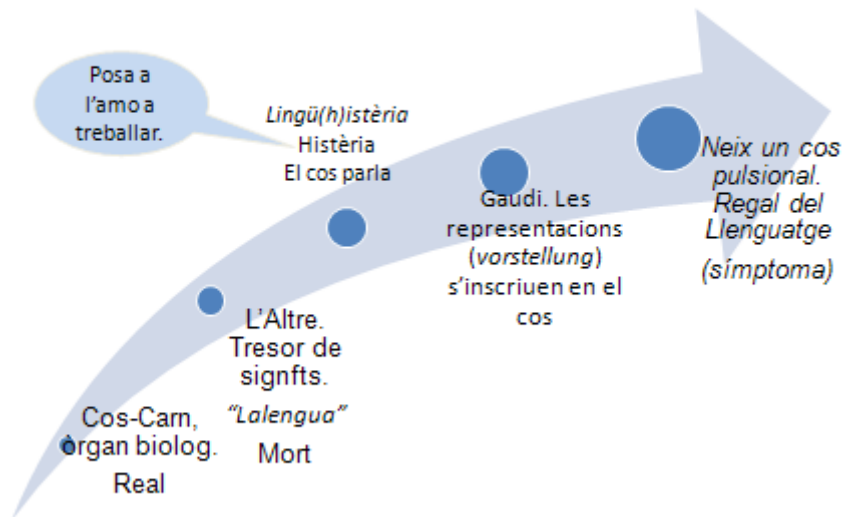
La paraula produeix la mort. Inicialment està l'A del llenguatge i després el soma o cos.

“L'home habita el llenguatge”. “Som poesia abans que poetes...som parlats” (Heidegger).³

El llenguatge està abans que l'home, diu Lacan; no pensin, ni vagin a imaginar-se que l'home inventa el llenguatge..., ben al contrari neix pel llenguatge.

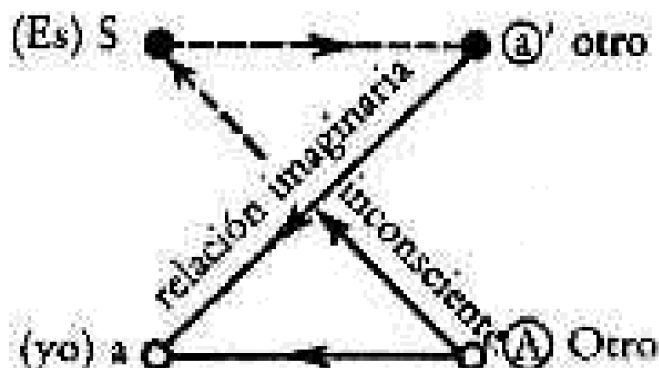
**ENCORDS = ENCORPS
(ENCORPDATS)**

“Lalengua” Lingü(h)istèria

³ Paraules d'un poema d' Hölderlin que s'inicia així: «En un azul amable, dulce florece, con el metálico tejado, la torre de la iglesia...» (Stutt. Ausg. 2, 1 p. 372 v ss.; Hellingrath VI p. 24 y ss.).

L'Esquema Z de Lacan és prou il·lustratiu. Ens diu que la comunicació de jo a jo, és el bla, bla, bla...

L'eix imaginari o mur del llenguatge. El lapsus, els somnis ens parlen de que on vaig dir Joan, volia dir Pere. Hi ha un altre que envia un missatge. La paraula és la meitat de qui la diu i la meitat de qui l'escolta: Ens trobem entre *Parrhesia*: el dir-lo tot i l'*Aletheia*: el desocultament.

Òbviament, l'Altre (*Otro-Toro* [topològic]) és el donant de la *Lalengua*; però cal que sigui un buit, una matriu de desig on la paraula adquireix valor per a libidinitzar i crear un cos pulsional. Parlem de la necessitat de la paraula.

Hi ha una referència tal vegada mítica i poc contrastada, però que s'ajusta al que volem expressar: -Quina llengua parlarien els *infans*?

Al seu llibre, "*La búsqueda de la lengua perfecta*", Umberto Eco ens narra els fets ocorreguts al segle XVI, quan el rei Federico II va voler saber quina va ser la primera llengua que es va parlar al món i quina seria a la vegada la més perfecta. Es va encarregar a un grup de dones que donessin aliment a un grup de bebès, amb la condició de no parlar-los, tan sols satisfer les necessitats biològiques: els nens van morir a avançada edat. La conclusió és que la veu humana alimenta d'afecte i aquest és bàsic per a la supervivència i el desenvolupament. Sense ell, estem condemnats a la mort del subjecte.

Vol dir que en el moment de l'alimentació, més enllà de la satisfacció trobem el ritme de lactància, l'oferiment de la mirada, la frase dirigida al nen (pulsio invocant), el mateix fet de sostenir el nen...

2.- El cos en els tres registres: RSI

Cos i gaudi

No mengem perquè tenim gana, paradigma del mateix són l'anorèxia i la bulímia. Anem més enllà de la reproducció. Aquesta es perd per l'entrada del llenguatge en el cos transformant-se en sexualitat.

Lacan diu que el cos és el lloc on la veu ressona. El subjecte no parla per a comunicar-se, l'idioma no és un instrument pel subjecte. El subjecte és parlat. Tenim un cos parlat, pulsional, cos de gaudi. Gaudi com a plaer infinit; el

síntoma té una porció de gaudi. Hi ha un gaudi parlant. *L'inconscient és que el subjecte parlant gaudeixi* (Lacan). En un cas d'histèria, una dona sols arribava a l'orgasme si es masturbava amb una ampolla de Don Perignon.

Real

Des del registre Real inicialment el cos resta com a organisme que tan sols respon a necessitats i que és esperat com a somni en el discurs d'uns pares, arropat en el seu desig. És el "*cacho de carne*", *l'infans* que arriba al món amb un òrgan biològic. Cal quelcom més per a passar d'organisme Real a subjecte i això és obra del significat de l'*Altre* que libidinitzarà i erogenitzarà el cos del nen.

Simbòlic

Lo simbòlic forada lo real i ho modifica. Des de la referència simbòlica parlem d'un *cos-objecte* que es catectitza, on aniran a parar inscripcions significants en forma de desitjos, necessitats..., una superfície on s'escriurà la paraula sobre els diferents òrgans activant les zones erògenes i els circuits pulsionals. Sense la inscripció simbòlica no hi ha subjecte de desig.

Més enllà de tenir cura d'ell, el nen necessita *Lalengua*, la paraula, la veu: *El "cacho de carne" ha de cadaveritzar-se*; la mort entrarà en l'òrgan per a transformar-lo en un cos. El simbòlic modifica lo Real del cos.

Allò que substituirà a la necessitat biològica en Freud es dirà repressió primària (*Urverdrängung*) que envia al soma i la seva necessitat sota de la caixa (florero de l'Estadi del mirall). Hem d'escoltar *repressió primària* com a apartament, desallotjament.

Imaginari

L'imaginari té a veure amb la possibilitat de que la imatge fragmentada amb la que es presenta l'organisme pugui passar per l'experiència unificadora, donant-li totalitat, espai, volum, superfície..., cos on s'aniran a inscriure els significants i on tindrà lloc la investidura libidinal i una complerta organització erògena.

Té a veure amb l'Estadi del Mirall. Però no amb un mirall de veritat, sinó amb un mirall Altre. Té a veure amb un semblant, un "*veure's vist*", "*Sentir-se escoltat, parlat*".

Manifesta O. Masotta que en qualsevol tomba hi ha un mirall amagat. Es tracta del símbol i les imatges, de l'enterrament dels morts: No és igual un desaparegut que un mort.

"Aunque no haya espejos toda cultura guarda sus muertos. No hay cultura que no tenga una referencia respecto a sus muertos. Y si guarda a sus muertos, si hay tumbas, quiere decir que estos seres... se identifican con los muertos. Y al identificarse con sus muertos, son capaces de hacer un intercambio de imágenes que sostiene la idea de inmortalidad. Lo cual quiere decir que en la idea de tumba hay un espejo escondido. Es decir el

concepto de identificación funciona, lo que significa que distingo entre yo y otro que es como yo sin ser yo".⁴

L'imaginari passa per la satisfacció de la gana, després arriben les pulsions, sempre parcials, a marcar amb símbols el cap de l'autoconservació.

3.- Què és la pulsio?

"El alma que puede hablar con los ojos puede también besar con la mirada".

(G.A.Bécquer)

La pulsio: *¿Quién otro que yo supo arriesgarse a decir algo sobre eso?*⁵

El pas de la natura a la cultura necessita de la presència de l'Altre, és per això que la pulsio ve de l'Altre, és la paraula. És un penya-segat obligatori, es lo Real. Real és una pulsio el mandat de la qual no es pot evitar, és per això que Lacan diu que l'estatut d'una pulsio és ètic.

Els orígens. Història.

En 1910 Freud introdueix el concepte de pulsio sexual, però clarament diferenciada dels conceptes instintius. A tal efecte fa servir la paraula *Trieb* que es correspon a pulsio. La paraula *Trieb* ens apareix en 1905. *Trieb* és el substantiu del verb alemany *Treiben*, *Bedeutung* de brot, floració, ganes, rumb, moviment, impuls. La mateixa arrel que la paraula castellana "*deriva*" i l'anglesa "*drive*"⁶ López Ballesteros, seguint la línia dels traductors anglesos ho tradueix erròniament per "*instint*".

Freud va dir que la pulsio era un concepte límit (*Grenzbergriff*) "... *El efecto de una excitación somática interior ineludible, ...*" com a un missatger entre el cos i l'ànima.

En les mateixes dades Freud manifesta que hi ha un dualisme pulsional, un conflicte entre el jo i la pulsio sexual. L'aparell psíquic es mou pel principi de constància, busca un grau zero d'estímul (*nirvana*). El plaer sempre consisteix en la disminució de la tensió, principi de plaer.

El tema s'amplia quan Freud l'aporta en 1915 "*Triebe und Triebchicksale*"... article que es complementat amb altres tres: "*La represión*", "*El inconsciente*", "*Addición metapsicológica a la teoría de los sueños*" i "*Duelo y melancolía*".

⁴ Masotta, O., *Lecturas de psicoanálisis Freud, Lacan*, Paidós Psicología profunda, Buenos Aires, 1992, pág. 58

⁵ [En Televisión, 1974]

⁶ D'aquí el terme "deriva del desig". *Trieb* (es pronuncia "trib") va ser fet servir en obres romàntiques com les de Göthe i també en estudis científics per Hermann Ludwing von Helmholtz i Brüke.

Quan escriu “*Las pulsiones y sus destinos*” (1915) Freud acaba de concloure el seu anàlisi del “*Hombre de los lobos*” (1910-1914). Allà defineix la pulsio com a “*Concepte límit entre lo somàtic i lo psíquic*” i anomena a la pulsio com “*El representant psíquic de les forces somàtiques*” on diu que la pulsio mai serà objecte de la consciència, tan sols pot ser-ho la representació que és la seva representant. “*Vorstellungsrepräsentanz*” “*Representant de la representació de l'Altre*”.

Freud ens prevé de la necessitat d'acceptar tals conviccions que qualifiquem com **(a)**: *El mite pulsional*. Vol dir que té un origen en els orificis corporals, des d'on pressionen al subjecte en l'intenta de trobar una satisfacció. Realment són els nostres mites.

3.1.- Pulsio de mort

Hem d'esperar a 1920 on es modifica el tema de la pulsio. En 1920 en “*Más allá del principio del placer*”, Freud planteja la qüestió de la pulsio de mort. *Trieb*, deriva de port en port, sembla que guiada pel principi del plaer, però la seva trajectòria és la transgressió d'aquest principi. Deia que la psicoanàlisi és el fracàs de la disciplina del principi del plaer.

No podem dir “*pulsio de mort*”, no és *Tàntos*. Freud no parla mai de *Tàntos*. Parla d'*Eros*. *Tàntos* és pulsio aïllada, està sola no barrejada amb d'altres. És com si pensem en el menjar sol, fora de la paraula o la mirada de la mare. És mort de l'Altre. L'assassinat del pare, va ser una llei incorporada per la boca (se'l mengen)

És pulsio parcial, doncs si fos total hauria un objecte lligat a ella. Inhibida en la seva finalitat (Fet aquest que fa servir la transferència)

En l'anorèxica la finalitat no és l'objecte, però la pulsio es satisfà.

La libido és un òrgan que no existeix, perquè és la falta. Per a fer una truita cal trencar els ous. Quelcom es perd, la pèrdua (a), no és tangible, sols representa la falta. Hi ha d'altres tapaforats de la falta.⁷

No es neix amb una pulsio, cal la trobada amb la mare a fi efecte de que el cos s'erogenitzi. La pulsio marca una sexualitat dominada pel significant. La pulsio retalla el cos libidinitzat amb les seves anades i tornades.

“... las pulsiones, eso es el eco en el cuerpo del hecho de que hay un decir. [Pero] para que este decir resuene, para que consuene, es preciso que el cuerpo sea allí sensible, y que lo es, es un hecho. Esto ocurre porque el cuerpo tiene algunos orificios de los que el más importante, porque no puede cerrarse, es la oreja (...) porque es la causa de eso que se responde en el cuerpo a lo que he llamado la voz. Lo embarazoso es seguramente que no está sólo la oreja y que le hace una eminente competencia la mirada. *More geométrico*, a causa de la forma cara a Platón, el individuo se presenta como es, arruinado, como un cuerpo”⁸

⁷ Seminario XI, capítol XIV.

⁸ Seminario XXIII, *Le sinthome*, classe 1 Inédito.

Què ens indica?, senzillament que el subjecte ha estat parlat, desitjat. Ha estat la trobada entre el seu cos y les paraules. Per això cal corregir la noció de mite pulsional; no és un mite, ni un imaginari. És una ficció indispensable per a entendre el destí de l'home, del ser que parla.

La pulsio en la seva forma més radical, és "*la pulsio de mort*". Com diu Slavoj Zizek⁹, és allò que els passa als herois wagnerians. Tots busquen lo incondicional de la mort. Però no pensem que volen morir, ben al contrari busquen la vida eterna sense mort, com a un destí terrible, repetitiu, sense fi.

"Es como si alguna parte del cuerpo, un órgano, fuera sublimado, arrancado de su contexto corporal, elevado a la dignidad de Cosa y por tanto atrapado en un circulo infinitamente repetitivo, rotando eternamente en torno al vacio de su imposibilidad estructuradora. Como si no fuéramos capaces de llenar nuestros cuerpos: la pulsión exige otro cuerpo "no muerto"¹⁰

3.2.- Fases o estadis pulsionals

De bon començament Freud cataloga a totes les pulsions com a derivades de la pulsio de vida, l'objecte de la qual és la autoconservació (opinió que serà modificada posteriorment). D'altres pulsions les reflectirà en fases o estadis:

Fase oral: Des del naixement als 18 mesos. La zona erògena és la boca.

Fase anal: Entre els 18 i els 36 mesos. El control dels esfínters produeix un cert gaudi relacionat amb la retenció o l'expulsió dels excrements.

Fase fàl·lica: Entre els 3 i els 6, amb el predomini del plaer fàl·lic. Fase molt relacionada amb el concepte del complex d'Edip.

Període de latència: Entre els 6 anys i la pubertat. Fase on predomina la sublimació pulsional.

Fase genital: De la pubertat en davant, clau en l'orientació sexual del subjecte. Serà amb Jacques Lacan¹¹ que les pulsions s'incrementaran:

Pulsio escòpica: Relacionada amb la mirada i configurada a través de l'imaginari de l'Estadi del mirall i l'assumpció per part del subjecte de la seva imatge com a un "*tot*" amb la intervenció de l'Altre.

Pulsio invocant: Dirigida al desig de l'Altre articulada amb el llenguatge i la veu¹². Aquí s'articularà la demanda i el desig.

⁹ Zizek, S. El espinoso sujeto, Paidós, pàg.313

¹⁰ Zizek, S. El acoso de las fantasías. Siglo XXI, pàg. 99

¹¹ Seminario XI "Los cuatro conceptos fundamentales del psicoanálisis" i Seminario X "La Angustia"

¹² Lacan dirà que *Desear es con-sentir el deseo del Otro*.

3.3.- Pulsió, Instint. Natura-cultura.

És el pas entre la natura i la cultura. Instint contra maldat. La pulsio és violenta, ingovernable. Els animals no menteixen, no violen, no assassinen. No hi ha animal fetitxista, ni gos voyeur.

És el que més ens diferencia de l'animal. És un concepte límit entre l'orgànic i lo somàtic. Empenta al subjecte i és de l'ordre sexual. L'estímul pulsional no prové del món exterior, sinó de l'interior del propi organisme. Això vol dir que davant d'estímuls externs, el subjecte es pot defensar, però no passa així respecte a la pulsio.

*"Dios es el arco de la vida su obra es muerte"*¹³

ORGANISME Lo Natural Forats	COS Lo Cultural La paraula transformarà els forats en zones erògenes.
--	--

L'instint apaivaga, es defineix per l'adequació a l'objecte, és etologia; la pulsio és una força constant, té a veure amb lo sexual... és definitivament de mort.

"Te creus fort... ordena doncs al somni que visiti les teves parpelles en una nit d'insomni"

(Aforisme Hindú)

Pulsio vol dir que l'home és dèbil (dèbil mental) diria Lacan. Això és la pulsio, que som més dèbils que una formiga que dorm, menja, no s'engreixa, fa el que vol. No és instint, és *trieb*, és pulsio. La pulsio és per definició de mort: Estem malalts de mort deia en Heidegger.

La pulsio és efecte del desig via demanda, però està abans i més enllà del subjecte; més encara, el fa sorgir.

La pulsio neix des de l'Altre. Xoc entre lo que és biològic i la cultura. *Lalengua* i el *cacho de carne*, primera castració real. Els forats són la demanda de l'Altre, les zones erògenes és el real pulsional. El passatge d'un a l'altre ho realitza la pulsio, la paraula:

"Somos poema antes que poetas" (Heidegger).

És a dir que:

"Somos hablados, no hablantes"

Quan diem cos erogen fem un pleonasma, una redundància, ja que tot cos ho és. Tot cos és erogen. L'erogenització ho dona la paraula. Veu és cos encarnat.

*"Les pulsions són l'eco de que en el cos hi ha un dir"*¹⁴

¹³ Seminario XI, (Lacan cita a Heràclit)

Pel fet de parlar (pulsió fonant Altre) hi ha un desviament de la necessitat de lo natural. El subjecte no sap què desitja quan demana: "M'estimes?... demanda una altra cosa.

Hi ha quelcom *Incor(ph)orado* [-φ] premissa del desig de la mare (premissa universal del penis). En definitiva que hi ha una mare fàl·lica, la qual cosa és necessària; mare que cal que obri la boca per tal que el subjecte pugui desitjar. No és el mateix que una mare gaudeixi d'un fill (fet aquest que psicotitza) que el fet de significar-ho fàl·licamente [-φ] (Fet que el subjectivitza)

En la esquizofrènia, la paraula no és l'assassinat de la cosa, és la cosa.

3.4.- L'estructura de la pulsió.

Es la trobada entre el cos i la paraula, el dir de l'Altre que arriba als forats, els bordes del cos, cos que ha hagut prèviament de constituir aquest Altre, la mare que ha libidinitzat el cos. La pulsió no és gens natural pel subjecte. El nen no ha nascut d'entrada amb gula o voyeur... és efecte de la mare que ha après allò de: - *Menja!!!. Mira'm!!!... ja que el nen no ha nascut golafre, ni tafaner ...* es tracta de la sanció de l'Altre. És el desig de l'Altre que insisteix i el desig del subjecte que està apagat.

3.5.- Les pulsions són els representants psíquics d'estímuls orgànics.

Les pulsions van lligades a les zones erògenes i els seus bordes. Representant psíquic de tots aquells estímuls que arranquen de l'interior del cos. La pulsio pressiona les zones erògenes. Hi ha una empena pulsional que es troba amb els pensaments inconscients. És la trobada entre la pulsio i el significant. Això ho trobem en la demanda, sempre d'amor, és l'articulació de la pulsio en la cadena significant.

En "*Pulsiones y sus destinos*", de 1915, es subratllen quatre elements en relació a la pulsio:

- ✓ DRANG (Pressió, esforç), el seu motor "*La mida d'exigència de treball que ella representa*".
- ✓ FI (Meta, Ziel): La meta, la finalitat de la qual és la satisfacció.
- ✓ OBJECTE (Objekt): És el més variable de la pulsio.
- ✓ FONT (Quelle): La zona erògena (Part del cos)

DRANG

¹⁴ Seminario XXIII, *Le sinthome*, clase 1 Inédito.

Esforç (*Drang*), és l'essència de la pulsíó, el seu motor, la seva descàrrega. Plaer de ser mirat: meta passiva. És la pressió o força constant. Al dir constant posem de manifest que no cedeix, que no és igual a la gana o la set, que no es satisfà com a elles, que no baixa la seva intensitat. Surt de l'interior del cos i produeix una acció.

Freud proposa com a pulsions l'oral i l'anal. Lacan afegirà la pulsíó invocant i l'escòpica (veu i mirada) Són parcials, específiques com seria la pulsíó escòpica: mirar. Quan Freud pren l'exemple de la vista, dóna compte de rèpliques: *Veure-Veure's, fer-se veure*.

LA FI

La Meta o finalitat (*Ziel*), no pretén com a fi l'apropiació de l'objecte. El seu fi, com a subratlla Lacan, és el retorn dins el seu circuit, el seu caràcter circular.

Es tracta d'una satisfacció parcial, no hi ha satisfacció total, el plaer s'aconsegueix al disminuir la tensió. Hi ha moltes metes i camins diversos.

Cada una de les pulsions es satisfà més enllà de lo genital. Subordinades a la genitalitat (el nen és un pervers polimorf), petons carícies...

La satisfacció sempre es parcial. En l'acte de mamar, la boca s'erogenitza. La pulsíó parcial és oral en aquest cas. Observem fixacions simptomàtiques en la gola o la veu.

OBJECTE

L'objecte (*Objekt*) de la pulsíó és un objecte buit. És el més làbil, variat, no lligat originàriament a la pulsíó. Podem parlar inclús del propi cos, o el pit com a objecte perdut. L'objecte de la set és l'aigua. Però en relació a les pulsions cap objecte les satisfarà mai. Freud cita uns llavis que besen la seva pròpia boca, com a un objecte no aprensible. Hi ha un moviment d'anada i tornada de la pulsíó, el trajecte de la satisfacció. La pulsíó contorneja l'objecte i torna sobre la zona erògena.

Això, veiem no té res a veure amb la necessitat. Com el nen que una vegada ha pres el pit i acte seguit somnia, al·lucina el pit. Al no tractar-se d'aliment podem afirmar que l'objecte realment no importa.

FONT/ZONA ERÒGENA

Òrgan i zona erògena solen coincidir. Observarem la seva estructura de límit, de bord: boca, anus, òrbites oculars (pulsíó escòpica). Sinus, excrements (escíbal) la veu i la mirada... llocs de pèrdua lligats a orificis. Sovint s'obliden els més importants: orelles, oblidades a favor dels ulls. Per això hem de dir que la divisió clàssica és arbitrària i insuficient.

És per les cavitats que entren i surten significants (llet o caca) del desig de l'*Altre*. Freud diu que en la font és on es gaudeix.

La zona erògena són llocs on la pulsíó resta sempre insatisfeta. Lloc del *Organlust* (plaer d'òrgan). Són bordes o forats a través dels quals hi ha intercanvis amb l'exterior de l'organisme.

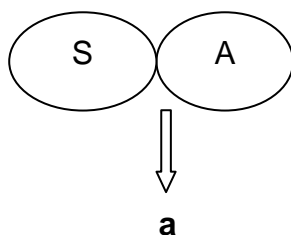
“El lloc més eròtic d'un cos no és allí on la vestimenta s'obre”? [...] La pell que s'observa entre la roba que intenta cobri-la, el guant, la màniga... l'aparició, desaparició”¹⁵

Fixació a un objecte

És el més íntim de la pulsíó. És la part resistent del símptoma. Es tracta dirà Freud de: “*Un lligam particularment íntim de la pulsíó amb l'objecte*”. Això vol dir que hi ha un gaudi del qual el subjecte no pot sostreure's, que el mobilitza i que depèn de la posició fantasmàtica del subjecte. En la cura cal contornejar aquests objectes per a deslliurar-lo de la fixació.

La pulsíó apunta a l'objecte Real. L'objecte (**a**) és allò que la pulsíó contorneja sense atrapar-lo. És l'objecte perdut: placenta, pit, femtes, mirada, veu. És un residu que cau i s'expulsa: les femtes.

La placenta representa el primer moment de separació, és una “*lamelle*” fina, òrgan vivent que s'expandeix.

Cau (a) solidària amb d'ingrés de *lalengua* perquè parlem perdem (a) “La lliura de Carn” (Seminari IV), la falta de la hiancia (a) que causarà el desig $a \rightarrow S$ / El desig té al subjecte i no el subjecte té al desig.

La boca és zona erògena, un lloc per a intercanviar... entre la demanda que vol satisfacció i el desig sempre insatisfet.

L'anal representa el demandant que es transforma en demandat. El nen ofereix en resposta a la demanda de l'Altre i l'Altre consenteix. L'excrement és la penyora de reconeixement, d'obediència al desig de l'educador.

Quan l'excreció va més enllà de la seva funció. Les paraules substitueixen les substàncies corporals. El silenci equivaldrà a la negació de l'esfínter, retenció, fluïdesa de paraules. Hi ha una relació estreta entre llenguatge escatològic i satisfacció.

El pit simbolitza el desig de l'Altre. Pot ser substituït per a qualsevol objecte que simbolitzi com ell l'amor matern.

¹⁵ Barthes, R., *El plaer del text*, México, Siglo XXI, 1978, p. 17.

El model de la gana (allò que la pulsio no és)

La gana es presenta com alternança de tensió i sacietat. La gana es satisfà amb un objecte específic i adequat: l'aliment. La pulsio és contingent respecte a la infinita variabilitat d'objectes, sense que cap la satisfaci. La pulsio es força constant. La gana implica òrgans anatòmics de satisfacció..., la pulsio, sempre és sexual, sempre de mort... ubiqua. El seu territori és el cos, la mirada, el pensament...

La pulsio s'alimenta de mirades, mucoses, paraules, cops, humiliacions, culpes patiments, petons, orgasmes... s'alimenta, però no es satisfà. El xumet no satisfà cap necessitat.

L'aprimament del psicòtic no és fruit del malament que es menja en l'Hospital, no és per manca d'aliment, sinó per la seva relació amb l'Altre.

L'anorèxica marca una diferència. Per a moltes dones, ser-ho és assumir aquesta traça (bruixes, religioses...) perquè quan la feminitat està en dubte es busca què és ser dona.

L'objecte d'amor no és el de la pulsio

Manifesta Freud: "*Somos reacios a concebir el amar como si fuera una pulsión parcial de la sexualidad entre otras, más bien quisiéramos discernir en el amar la expresión de la aspiración sexual como un todo*".

Freud lliga el tema de l'amor amb el del narcisisme. Al preguntar-se per l'objecte d'amor, diu que resta lligat a l'Altre i al narcisisme (estimar allò que un vol ser, el que és o allò que va ser)

L'objecte de l'amor és "*total*". L'amor fa referència al camp de l'Altre, té un objecte idealitzat **i(a)**, el "*jo ideal*". L'objecte de la pulsio és **(a)**.

3.6.- La satisfacció pulsional: La meta de la satisfacció és la insatisfacció.

"Creo que por extraño que suene, habría que ocuparse de la posibilidad de que haya algo en la naturaleza sexual misma desfavorable al logro de la satisfacción plena"... "Ahora bien, esa misma ineptitud de la pulsión sexual para procurar una satisfacción plena... pasa a ser la fuente de los más grandiosos logros culturales, que son llevados a cabo por medio de una sublimación cada vez más vasta de sus componentes pulsionales..."¹⁶

L'objecte llença a la pulsio a realitzar la seva travessia, l'empenta de la pulsio. Existeix la satisfacció en el plano de la necessitat i en el de la demanda, però no així en el desig. La pulsio busca la insatisfacció, es "*aim*", dóna la volta a la Cosa i torna sobre sí mateixa. Lacan dirà en referència al tema: *No hi ha relació sexual*.

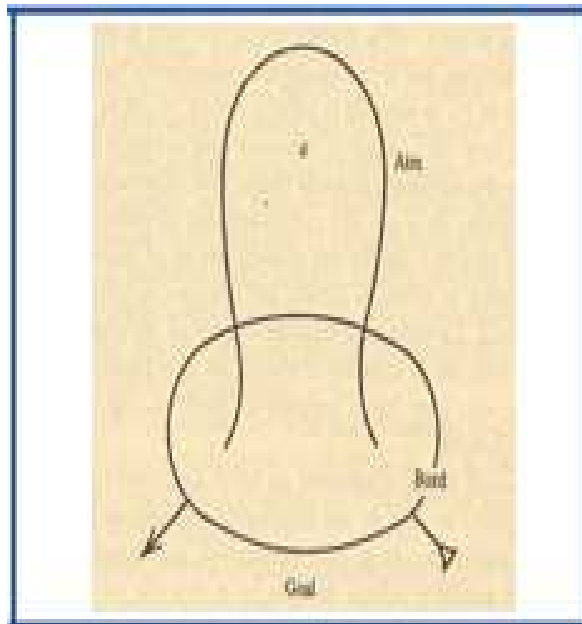
¹⁶ Freud, S., "Sobre la más generalizada degradación de la vida amorosa"(1912) O.C., t. XI, Buenos Aires, Amorrortu, 1979, pp. 182-183. (El tema és reprès en "El malestar de la cultura", 1930

La pulsio és la restauració d'un moment anterior, el retorn al silenci de la mort. Impedeix l'ideal d'un aparat psíquic sense estímuls molestos. Com a resposta a la "No relació sexual"

En la dinàmica pulsional la pulsio pressiona els orificis corporals.

Qualsevol pulsio té l'origen en una "manca original" representada per l'objecte (a), objecte causa i que mobilitza el desig. Aquest desig es tradueix en pulsio que busca una meta (goal) que busca l'objecte, però que en definitiva fa un recorregut on tan sols troba objectes de satisfacció momentània. Sempre insatisfeta torna a repetir el procés. El seu propòsit (aim) és el que intentem fer i la seva meta (goal) el destí final.

(El circuit de la pulsio)¹⁷

La pèrdua de l'objecte llença a l'aparell psíquic a buscar en la realitat allò que satisfaci el forat.

En referència a l'arc de la pulsio, és comparable amb el tir al blanc, però contràriament al que es pensa que la fletxa aconseguiria la peça, hem de pensar que l'home estima més la cacera que la pressa.

La pulsio és insatisfacció. Sí va haver-hi alguna vegada "apaivagament", calma absoluta i que s'intentaria restaurar-la. Si l'estat de calma va existir no tenim representació alguna. No és res més que la "manca en ser" que instaurarà la demanda.

El que manifesta Lacan es que el propòsit real de la pulsio no és la seva meta (goal), la satisfacció plena, sinó el seu propòsit (aim), és a dir reproduir-se com a pulsio (mite de Sisif)

¹⁷ El circuit de la pulsio, dibuixat per Lacan en la lecció XIV de "El Seminario 11: Los Cuatro Conceptos Fundamentales del Psicoanálisis".

Les pulsions i les seves destinacions.

Freud en la seva obra *Jenseits der Lustprinzip* “*Más allá del principio del placer*”, (1920) contraposa la pulsio de vida amb la pulsio de mort. Es a dir contra la satisfaccio, la disgregacio. El retorn cap a l'inanimat. És una sortida poc optimista. Posteriorment aporta la solucio del “*Principi del Nirvana*” com a una manera de “*desig de deixar de desitjar*”, tema aquest que ha d'entendre's lligat al desig de estar deslligat del gaudi mortífer.

Per a Lacan la dinàmica pulsional ve originada per la “*falta original*” que ell mateix defineix com l'objecte (**a**). Aquesta falta mobilitza el desig que es transforma en pulsions que parcialment busquen un meta (*goal*). En el seu intent d'aconseguir l'objecte (**a**) tan sols aconsegueix fer una volta i trobar substituïts i satisfaccions momentànies. Acte seguit, la pulsio insatisfeta repeteix el recorregut.

En la destinacio no s'inclou la satisfaccio (*Befriedigung*). No hi ha pau, sí objectes que la deriven i li donen cert plaer: símptoma, orgasme, treball, art, retorn d'un impuls contra sí mateix, la transformacio d'una meta en la seva contrària.

Per això la psicoanàlisi és la ciència d'aquesta impossibilitat, d'aquest fracàs del principi del plaer. És una falta, el rebut (l'escombraria, quelcom inútil que no serveix per a res, d'una operacio que determina el gaudi) El gaudi no serveix per a res. Isidoro Veigh afirmarà que som especialistes de l'inútil. Perquè la psicoanàlisi està fundada en un mite que opera com a un saber.

Picasso: “*No busco, encuentro*”. Lacan: “*No investigo, no busco*”.

Podem parlar de quatre destinacions possibles per a la pulsio:

- 1.- La transformacio en el contrari: *Mirar... ser mirat*.
- 2.- La volta sobre sí mateix (El masoquisme, com a un sadisme que es torna contra el jo).
- 3.- La repressio.
- 4.- La sublimacio.

3.7.- L'algoritme de la pulsio: Vull ser el significat del teu desig.

Ja hem parlat de la importància de la mare, de la demanda de l'Altre. Afirmem que si el subjecte existeix és perquè l'Altre vol que així sigui. El nen per sí mateix no desitja res, és la mare qui el salva del seu inexorable destí: la mort. La pulsio sempre és parcial, sempre de mort, insatisfeta, depèn de la demanda de l'Altre.

Ella li ofereix el *Don* davant la seves necessitats. Com s'ha de pagar a la mare? Amb la demanda, acceptant el *Don* que ella ofereix, ja que si no, no hi ha *Don*. Acceptar-lo és situar-se en el lloc del desig de l'Altre.

Així podem dir que la demanda és particular, mentre que el desig, sempre és de l'Altre: Menjar i ser menjat. Ella oferta el seu pit i manifesta sense paraules: *Menja, Menja'm fins saciar-te!!! vull que puguis viure!!!*. En el moment que manqui el pit sorgirà la demanda i el crit significant de la demanda.

En definitiva es tracta de fer-se quelcom gràcies al desig de l'Altre: Vull ser allò que tu mires, vull ser devorat, incorporat, vull ser cagat... Ser mirat i mirar.

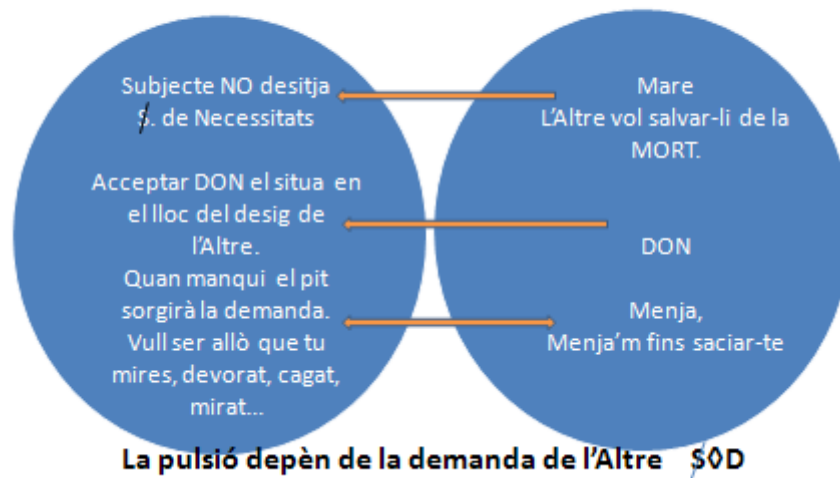
S \diamond **D** La demanda de l'Altre. Aquest lloc, tresor dels significants és el primer que apareix per a nosaltres: Primer *Lalengua*, després el subjecte.

Lacan ens proposa **S** \diamond **D**. És el lloc de la pulsio. Un subjecte barrat, dividit en relació a la demanda de l'Altre. Recordem que hi ha un gaudi en relació amb l'Altre, gaudi perdut que salva al subjecte de restar atrapat.

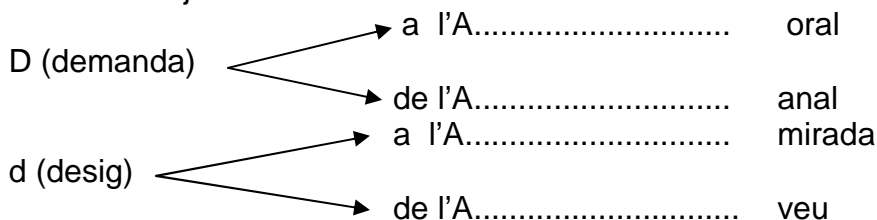
Just aquí és on veiem la diferència freudiana entre *Instinkt i Trieb*. Si el subjecte resta atrapat en aquest gaudi podem observar-ho quan el pacient està lligat, fixat a un objecte pulsional: En la pulsio oral veurem que no pot deixar de menjar, o el seu contrari en l'anorèxia. Veiem que hi ha pressio del desig de l'Altre del qual cal deslliurar-se. Del que es tracta en definitiva és que en la pulsio impera la significació que ve de l'Altre.

En la "*Lógica del fantasma*", Lacan diu "*La pulsio no es el inconsciente*" L'inconscient és el lloc del desig, desig de l'Altre.

L'algoritme de la pulsio: S \diamond D

Demanda a l'Altre, del subjecte a l'Altre i demanda de l'Altre, la demanda de l'Altre al subjecte:

3.8.- La pulsio escòpica.

Con múltiple espejo captaba yo aun su mirada cuando su boca estaba cerrada, para que me hablaran sus ojos. Y sus ojos me hablaban, en efecto.

Friedrich Nietzsche

Hi ha una satisfacció que no és somàtica ni psíquica, sinó pulsional. En un article freudià "*La perturbación psicógena de la visión*" (1916)¹⁸ manifesta que es pot provocar una ceguesa mitjançant hipnosi i segueix parlant de la pulsio quan afirma que és la subtracció de la funció natural de l'òrgan. Si inicialment la seva funció era regida per la pulsio del jo o de conservació, ara passa a servir a la pulsio escòpica. És curiós ja que va contra del jo, doncs l'ull resta cec. Serà, diu Freud, que l'ull no vol veure res (repressió). Ara l'ull està dominat pel gaudi de veure. Cal preguntar-se de qui és l'ull ara?. És independent del cos. És del cos pulsional.

Freud segueix afirmant que "*l'objecte*" de la pulsio no té la categoria d'objecte de satisfacció (paisatge, flors, sol, lluna, menjar...) sinó un objecte complement del subjecte, el gaudi mateix de l'acte de veure: *La mirada*.

Ara la vista satisfà una zona erògena que no era allò propi de la seva funció. Els famosos llavis que es besen a sí mateixos, es a dir no estan per a la funció exclusiva de menjar. Un circuit pulsional reflexiu, surt i torna al mateix lloc.

Per igual la mirada no és la que veiem al tornar-me una imatge el mirall (veig tan sols els meus ulls). La mirada així no es veu, en fa viure en un món escòpic, conspicu (mirada separada de l'òrgan ull).

El voyeur, l'exhibicionista, vol capturar la mirada de l'Altre, no pretén com es pensa en mirar, sinó en ser objecte de la mirada que el manca. El mateix exhibicionista no es satisfà, ja que el que anava buscant és la seva pròpia mirada. Allò que provoca el gaudi de l'Altre. En un subjecte neuròtic seria allò que causa el desig de l'Altre. En la psicosi, la mirada s'alia amb la certesa, en la vigilància, en l'ull que m'observa (el retorn de lo Real). Una de les germanes Papin va arrencar els ulls a una de la seves víctimes i va voler fer el mateix amb sí mateixa (Lo real per el simbòlic).

Sybil·le Lacan¹⁹ (¡mírame y no me toques!)

"Te amo, tú eres mi padre, tú lo sabes" (Paraules davant la tomba del seu pare.
*"Seguramente me oyó"*²⁰

Pulsio invocant davant la presència d'una absència.

"Mi propósito era (...) hacer surgir de mi memoria todo lo que pasó de importante, de fuerte –trágico-cómico- entre mi padre y yo"

¹⁸ Freud S., "La perturbación psicógena de la visión según el psicoanálisis", Edit. Amorrortu, tomo I.

¹⁹ Cancina, Pura, Fatiga crónica. Las indolencias de la actualidad. Ed. Homo sapiens, 2002

²⁰ Sybil·le Lacan, Un père (puzzle), París, Digraphe, 1994

De lo còmic destaquem que en un moment, el pare agenollat al costat del llit de la malalta, immòbil, semblava que resava, Sybille comenta interiorment: *“prepara su seminario”*

De difícil diagnòstic, inclús per a el seu pare, diuen que és melancòlica: Esgotament, fatiga física i intel·lectual, sentiments d'insuficiència... tot la portava a la frase dels seus germans: *tonta, lletja, dolenta...* Lacan els corregirà y fa oràcule: *“acabaran por volverla idiota”*

Lacan, sembla no sap sostenir la funció de pare.

La debilitat de Sibylle, la son permanent, el cotó al cap... Pregunta al seu pare què és el que té. El pare afirma: *“En el siglo diecinueve, se habría dicho que tú eras neurasténica”*. És una manera de dimissió per part de Lacan.

Sibylle recorda l'origen de la seva malaltia:

“Mi primer verdadero encuentro con Judit me destrozó. Ella era tan amable, tan perfecta y yo, tan inhàbil.(...) un recuerdo alucinado es la visión de mi padre y de Judith bailando como dos enamorados...”

Sibylle no havia trencat el vincle amb la mare, per això calia un pare. Reclamava la mirada de un pare que no fos de seducció o de rebuig... un *“¡¡¡Mírame y no me toques!!!”*

Nadia²¹

El tractament de Nadia va des de 1951 a 1952, 10 mesos. Nadia té 13,5 anys. Internada en un centre sanitari. La mare tuberculosa. Nadia pateix d'infeccions, diarrees, otitis...

No es mou, no juga, no suporta que altres toquin els joguets. No pot tocar els objectes. Posa limitis al contacte. No suporta veure que la infermera doni de menjar a altres. No ha simbolitzat lo Real amb *“el meu”* cos. Cal una simbolització que per ara es resisteix.

Podem pensar en aquest punt en la funció de la *invidia* de la qual ens parla Lacan en el Seminario 11, en la classe del 11-3-64 quan la relaciona amb l'objecte (a) mirada: *Invidia* ve de *videre*. *Invidia* d'un objecte que cobdícia quan és objecte d'altre nen:

"Para comprender qué es la invidia, en su función de mirada no hay que confundirla con los celos. El niño, o quien quiere, no envidia forzosamente aquello que apetece. ¿Acaso el niño que mira a su hermanito todavía necesita mamar? Todos saben que la envidia suele provocarla comúnmente la posesión de bienes que no tendrían ninguna utilidad para quien los envidia y cuya verdadera naturaleza ni siquiera sospecha.

²¹ Lefort, R. Nacimiento del Otro. Dos psicoanálisis (Nadia 13 meses) y Marie-Françoise (30 meses). Paidós. 1980.

Esa es la verdadera envidia. Hace que el sujeto se ponga pálido ¿ante qué? -ante la imagen de una completud que se cierra, y que se cierra porque el **a** minúscula, el objeto **a** separador al cual está suspendido puede ser para otro la posesión con la que se satisface, la Befriedigung."

Nadia rebutja el contacte. Hi ha un moment en el qual entra una altra nena. Nadia està a la falda de Rosine Lefort, "*salta, mira a l'altra i a mi*". És un moment de naixement de l'Altre, el pas de la passivitat de veure a ser vista amb l'Altre, la seva confirmació. Nadia comença a simbolitzar què és ella en relació amb l'Altre mitjançant la pulsio escòpica. De la pulsio de mort en relació al menjar tan sols... a beure el biberó mirant a R. Lefort; Nadia, el biberó i l'Altre.

El crim de les germanes Papin²²

És un cas de “folié á deux”. Es tracta d’un fenomen patològic amb noms variats segons autors. És defineix pel fet de l’afectació de dos persones íntimament lligades. Pateixen simultàniament psicosis i una pot influir sobre l’altra.

"Sucede que ciertos pacientes paranoides y rara vez los hipomaníacos no sólo pueden hacer creer en sus ilusiones a aquellos en cuya cercana compañía viven, sino que también los infectan de tal manera que éstos, bajo condiciones adecuadas, continúan ellos mismos la construcción de la ilusión".

(Bleuler, Lehrbuch der Psychiatrie.)²³

Les germanes Papin, Christine y Léa han estat separades de la mare (per voluntat d’aquesta) i entregades a la Sra. Lanceline com a minyones. El desig de Christine és reprimit per la mare, la qual la envia a treballar. Christine reclama a la seva germana petita com a ajudanta. Totes dues viuen en casa de la Sra. Lanceline. Aquesta maltracta en un moment a Léa, fet que presencia Christine. Posteriorment assumeix per a elles el rol matern.

Comença un deliri que té el seu punt àlgid amb l’assassinat terrible de la Sra. Lanceline i la seva filla. Fet aquest imprevisible.

Es produeix una “apagada” de llum en el moment de planxar (Lacan²⁴ opina que és el moment desencadenant). Aquesta apagada significa el silenci que existia entre les dues parelles.

Ambdues són salvatgement mutilades i els seus ulls són arrencats. El mòbil del crim no estava en l’odi, més bé en l’estructura paranoica mitjançant la qual elles maten l’ideal de l’amo que porten interioritzat.

Empresonada, té forts deliris on també intenta treure’s els seus ulls.

“La metàfora mas utilizada del odio” diria Lacan; però per a les germanes no és cap metàfora, *“Te arrancaré los ojos”* és lo que executaran en lo Real.

Christine farà de “bona mare” davant la mirada de la Sra. Lancelin que passarà a ser la perseguidora, com abans ho va ser la seva mare real Clémence.

La mirada de la matrona sosté tota l’escena. Aquesta mirada autoritza i sosté la maternitat artificial de Christine cap a la seva germana per a construir un món feliç.

El perill està en que quelcom desestabilitzi a Christine del seu paper de madre *“Good enough”*.

Aquest món està mantingut per la mirada de la Sra. Lanceline. Christine *“no le quita el ojo de encima”*

L’esclat del deliri, el ràpid atac va a l’extirpació dels ulls: *“Si ella em mata amb la seva mirada, jo li mato la mirada”*

²² J. D. NASIO, *Los más famosos casos de psicosis*. Barcelona, Paidós, 2001. També: Allouch, J., Porge, E., Viltard, M., *El doble crimen de las hermanas Papin*.

²³ Diccionario Enciclopédico de la Psique, Béla Székely.

²⁴ Lacan, J., *Motivo del crimen paranoico: el crimen de las hermanas Papin*. Publicado en Diciembre de 1933, en el número 3 de la revista surrealista *Minotaure*. Artículo publicado en: *De la psicosis paranoica y sus relaciones con la personalidad*.

